

שאפילו הכי מותרים למלוח משל ציבור, לפי שתנאי בית דין הוא!

והוינן בה: ועצים, דפשיטא ליה לתנא של הברייתא דלעיל דמשל ציבור הם באים, מנלן?

ומשנינן: דתנא: יכול האומר הרי עולה יביא עצים מתוך ביתו כדרך שמביא נסכים מתוך ביתו?

תלמוד לומר "על העצים אשר על האש אשר על המזבח" ודורשים: מה מזבח משל ציבור — אף עצים ואש משל ציבור! דברי רבי אלעזר בר רבי שמעון.

רבי אלעזר בן שמוע אומר: אף זה אנו דורשים: מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט כמבואר במסכת זבחים שצריך לעשותו מדבר שלא השתמש בו הדיוט אף עצים ואש לא יביא אלא ממה שלא נשתמש בהן הדיוט!

והוינן בה: מאי בינייהו?

ומשנינן: איכא בינייהו עצים חדתי, דלרבי אלעזר בר רבי שמעון אין צריך שהעצים והאש יהיו חדשים, שלא אכפת לן אם השתמש בהן הדיוט, ואילו לרבי אלעזר בן שמוע צריך להביא עצים חדשים⁽⁶⁹⁾.

שמנחת כהן אינה נאכלת, כדכתיב "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל" ואם כן, הואיל ומנחת העומר ושתי הלחם ולחם הפנים נקנים מהשקלים, הרי אילו היינו שוקלים — שלנו היא, היה לנו חלק מנחות של הציבור, והרי הם כמנחת כהן, ואם כן היאך יהיו נאכלין? אלא ודאי הכהנים אינם שוקלים ולפיכך מנחות הציבור אינן שייכות לכהנים ולכן הן נאכלות. [ורבן יוחנן בן זכאי סובר, שמנחת כהן אינה נקראת אלא אותה מנחה שכהנים מביאים לבדם].

והוינן בה: ולבן בוכרי, כיון דלבתחילה לא מיחייב הכהן לאיתווי להביא מחצית השקל כי מייתי נמי — הוטא הוא, דקא מעייל שקל חולין לעזרה?

ומשנינן: דמייתי, ומסר לחון לציבור! ונמצא שבשעה שנכנס מחצית השקל שלו לעזרה, הוא כבר היה קדוש כמו כל ממון הציבור.

ועכשיו חוזרים לפרש מה שאמרנו "לא נצרכא תנאי בית דין אלא לבן בוכרי": סלקא דעתך אמינא כי זכי להו רחמנא שימלחו קרבנם ממלח של ציבור לישראל דוקא הוא דזכי, משום דאית להו לישראל לשכה, שהם נתנו השקלים בלשכה ומהם נקנה המלח, אבל לכהנים דלית להו חלק בתרומת הלשכה, שהרי אינם שוקלים, לא זכי להו רחמנא מלח לקרבנותיהם, קא משמע לן

כב-א

להם מלח של הקדש, עכ"ד, וכנראה טעמם משום שהתבלים מתערבים ממש עם הקדשים. 69. כתב הלחם משנה [איסורי מזבח ו ב] שמשמע מדברי הגמרא אלו שרבי אלעזר בן שמוע לא נחלק על תנא קמא, ומודה שהעצים

איסור, ועל כן היו אוכלין בפנים. עוד כתבו התוס' כאן שאמנם לא היו נוטלין מלח של הקדש לצורך אכילת חולין שלהם, אבל יתכן שלצורך תיבול הקדשים, וכדי לקיים "למשחה", כדרך שהמלכים אוכלים, היה מותר

מתניתין:

נתערב קומצה של מנחת נדבה בקומץ של חבירתה, מנחת נדבה אחרת, או שנתערב במנחת נדבה של כהנים, או במנחת כהן משיח שהיא מנחת חביתין שהיה מקריב הכהן הגדול בכל יום, או במנחת נסכים שמביאים עם קרבן בהמה, הרי התערובת כולה כשירה להקטרה על גבי המזבח, שכן דינם של כל אלו שוה, שנקטרין על גבי המזבח כמו הקומץ.

רבי יהודה אומר: אם נתערב הקומץ במנחת כהן משיח או במנחת נסכים — פסולה התערובת! לפי שזו הקומץ של מנחת נדבה, בלילתה עבה שאין בה אלא לוג שמן לעשרון סולת, וזו, מנחת כהנים וכהן משיח, בלילתה רכה שנותנים בהן שלשה לוגין לעשרון, וכשנתערבו הרי הן בולעות שמן זו מזו⁽⁷¹⁾ והשמן המרובה של המנחות נכנס בקומץ ופוסלו, דהוי ליה "ריבה שמנה", וכן

ומקשינן: ועתיקי לא יביא לרבי אלעזר בן שמוע? והכתוב "ויאמר ארונה אל דוד: יקח ויעל אדוני המלך הטוב בעיניו, ראה הבקר לעולה, והמוריגים וכלי הבקר לעצים" דהיינו, להבעיר בהם אש על המזבח, ומוכח דהוכשרו המוריגים וכלי הבקר אפילו לאחר שהשתמש בהם ארונה!?

ומשינינן: הכא נמי מדובר בחדתי, שחדשים היו, שלא נשתמש בהם ארונה, אלא רק עשאו לשם "מוריגים"⁽⁷⁰⁾.

ומבארנין: מאי "מוריגים"? אמר עולא — מטה של טרבלי! מאי מטה של טרבלי? אמר רב יהודה — עיזא דקורקסא, דדיישי דשתאי! לוח עץ מלא יתידות, המשמש לדישת התבואה, שקושרים אותו לשוורים והם מושכין אותו, ועל ידי כך נידושת התבואה.

אמר רב יוסף: מאי קראה שמוריגים לצורך דישה הם? שנאמר "הנה שמתוך למורג חרוץ חדש, בעל פיפיות, תדוש הרים".

באין משל הקדש, וכל המחלוקת הוא רק בחדתי.

70. בגמרא זבחים [קטז ב] מבואר שנחלקו בזה אביי ורבא, דרבא סובר כמו תירוץ הגמרא כאן שלא נשתמשו עדיין בהם, ואביי סבר שבבמה לא נאמר דין זה שיהיו חדשים, עיי"ש, ויש לומר שהם הולכים לשיטתם, שבסנהדרין [מז ב] נחלקו בדין הזמנה מילתא היא, דאביי סבר אסור דהזמנה מילתא היא, ורבא אמר מותר דלאו מילתא היא, ועל כן אביי אינו יכול ליישב כרבא, שעדיין לא נשמש ארונה בכלי הבקר ומוריגין, שהרי סוף סוף יש כאן הזמנה, ולכן הוצרך לומר שבבמה אין דין זה נוהג.

71. רש"י לקמן [כג א ד"ה רבי יהודה] מבאר שמחלוקת דרבנן ורבי יהודה תלויה במה שנחלקו הם עצמם לקמן בגמרא, האם יש דין שהעולין לגבי מזבח [בנידון דידן הסולת והשמן] אינם מבטלין זה את זה ברוב, שרבנן סוברים שאינם מבטלים זה את זה, ועל כן מאחר ויש כאן בתערובת שני מנחות, אנו אומרים שכל מנחה גוררת אחריה את השמן שלה, ולכן אין לפסול מצד ריבה שמנה או חיסר שמנה, משום שלכל אחת יש את שמנה בלבד, אבל רבי יהודה סבר שעולין מבטלין זה את זה, ומאחר שהשמן של מנחה אחת הבלוע בסולת של המנחה השניה הוא בטל אצלה ברוב, ממילא יש כאן פסול מצד ריבה שמנה. והתוס' לקמן [כג א ד"ה חרב]

את דם החיה כאילו הוא מים, ואם היה ניכר במים מראית הדם, הרי הוא כשר לזריקה.

רבי יהודה אומר: אם נתערב בדם חולין אפילו במידה מרובה, שאילו היה מים לא היה בתערובת מראה דם, כשר הוא, לפי שאין דם מבטל דם! ורבי יהודה לשיטתו שסובר מין במינו לא בטיל!

אמר רבי יוחנן: ושניהם, רבנן ורבי יהודה, שנחלקו אם דם מבטל דם מקרא אחד דרשו למדו את דינם מאותו הפסוק. שנאמר בעבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים "ולקח מדם הפר ומדם השעיר" וכוונת הכתוב היא שיקחם כשהם מעורבים יחד בכלי אחד. והרי הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדמו

המנחות נפסלין משום "חיסר שמנה"⁽⁷²⁾.

גמרא:

תנן התם: דם של קרבן העומד ליזרק על המזבח שנתערב במים — אם יש בו, בתערובת, מראית דם, לא בטל הדם במים וכשר הוא לזריקה⁽⁷³⁾. ואם נתערב דם הקרבן ביין שהוא אדום ומראהו כמראה הדם רואין אותו את היין כאילו הוא מים! דהיינו, אם כמות היין היא במדה כזאת, שאילו היה אותו היין בצבע של מים, היה בתערובת מראה דם — כשר הדם לזריקה! וכן הדין אם נתערב בדם בהמה של חולין או בדם חיה, רואין אותו את דם החולין או

מבטלים כלל זה את זה, ומבואר בדברי התוס' [ד"ה והן, בסופן] שהוא הדין שאין הסולת מבטל את השמן בקומץ ושיריים, ורק במנחת כהנים הוקשה להם שיהיה ביטול, הואיל ואין בהם קומץ ושיריים, אלא כולה כליל, וכמו שכתבו התוס' שם לענין מנחת נסכים].

והשיטה מקובצת [ין] תירץ שמאחר והמנחות בלילתן שוה, לכן אפילו הסולת והשמן הרי הם נחשבים כמין במינו, שלרבי יהודה אינו בטל.

73. התוס' [זבחים עז ב] הקשו שאמנם אין הדם קדשים בטל, אבל מכל מקום איך יכול לזורקו עם דם חולין, ותירצו שמאחר ואין זורק את דם החולין לשם זריקה, אין איסור בדבר, וכתבו שיתכן דאפילו רבנן דרבי אליעזר [זבחים עט] האוסרים בנתערב דם הניתנין למעלה עם דם הניתנין למטה, לזרקם, מכל מקום כאן מודים, ששם מאחר והכל הוא דם קדשים, ממילא כשזורק שלא במקומו הרי הוא עושה איסור, מה שאין כן כאן שדם החולין אינו נחשב לזריקה כלל.

הוכיחו שגם לרבי יהודה אין לפסול משום חיסר שמנה, אלא משום ריבה שמנה, שאפילו כאשר דנים מצד ביטול ברוב לומר שהשמן נגרר אחר המנחה השניה שהוא בלוע אצלה, [ועל כן היא נפסלת מצד ריבה שמנה], מכל מקום הוא נגרר גם כן אחר המנחה שלו, ונחשב שלא נחסר משמנה כלום. אולם מדברי רש"י במשנתינו וכן מדברי התוס' כאן [ד"ה שזו] מבואר שאין לחלק בזה, ויש לפסול משום חיסר שמנה. ועיין טהרת הקדש על תוס' ד"ה והן [הראשון] בזה.

72. התוס' [ד"ה והן] הקשו למה רבי יהודה לא פסל גם כן בנתערב קומץ עם קומץ אחר, שהשמן של קומץ אחד מתבטל אצל הקומץ השני, ומה מועיל לנו מה שבלילתן שוה, ודוחק לומר שמשום שבלילתן שוה אינן בולעין כלל זה מזה, עכ"ד. [ולכאורה עיקר קושיתם היא על נתערב קומץ עם מנחת כהנים, שמשמע שכשר לכולי עלמא, אבל על נתערבו שני קומצים לא קשה כן, שהרי בגמרא לקמן [כג ב] למדנו שיש דרשה מיוחדת על כך שאין הקומץ והשיריים

של שעייר (74) ואם היה מעורב בדם השעייר, מים בכמות של דם הפר, לא היה בתערובת מראה דם, ואף על פי כן לא אומרים שדם השעייר בטל בדם הפר, שהרי הכתוב קוראו "דם השעייר", אפילו כשהוא בתערובת עם דם הפר.

רבנן שאומרים דם קדשים שנתערב בדם חולין בטל היכן שאין בהם מראה דם, סברי: מכאן מפסוק זה יש ללמוד, לכל העולין על גבי המזבח שנתערבו זה בזה שאין מבטלין זה את זה, (75) כמו דם הפר והשעייר ששניהם

74. התוס' מבארים שאמנם ניכר קצת מראית דמו של השעייר בדם הפר [אילו היה מים], מכל מקום אין די באדמומית כל שהו, אלא צריך שיהיה מראית דם ממש, ואז אינו בטל.

עוד הקשו התוס' והרי למדנו במשנה ביומא שהיה הכהן גדול מערה דמו של פר לתוך של השעייר, ואם כן אדרבה היה צריך דם הפר להיות בטל, שהרי קמא קמא בטיל, שבתחילת השפיכה היה מעט מדם הפר בתוך של השעייר ולא היה ניכר בו, ושוב אינו חוזר וניעור, ואפילו אם נסבור בעלמא שהוא חוזר וניעור, מכל מקום כאן הלא כבר נדחה שעה אחת מזריקה, ותירצו שמאחר והיה מערה בשפיכה גדולה הרבה יחד, ממילא לא שייך בזה קמא קמא בטיל ודין דיחוי. והגר"ז [טומאת צרעת יא א] כתב שמדברי תוס' אלו מוכח שהבינו שהנידון של הביטול לענין דם שעייר הוא, שמאחר והוא בטל, אין מתקיים דין מתן דם השעייר, שהרי נתבטל דין דם שעייר ממנו. אולם הביא שמדברי הגרע"ק איגר בגליון הש"ס [סוטה טז ב] מוכח שהבין שאמנם ודאי שיתקיימו דין המתנות, מאחר שכך היא מצות הנתינה לערבן וליתן משניהם יחד, אולם הנידון הוא על לשון התורה שנקרא "דם השעייר", אף על גב שבעלמא היה צריך להיות בטל בדם הפר, ולפי זה ודאי לא קשה שנאמר דיחוי, מאחר ומעולם לא נפסל לזריקה, ועתה הרי ודאי שם "דם פר" עליו.

בדינם להיתר וכדומה, אינם מבטלים זה את זה מן התורה, ומשום דרבנן גם כן מודים לרבי יהודה בעיקר הדבר דמין במינו אינו בטל, אלא שרבנן סוברים שהגדרת המינים נקבעת לפי דיני ההיתר והאיסור, ושני דברים השווים במינם וחלוקים בדינם, כמו היתר ואיסור ממין אחד, הרי הם חשובים כשני מינים, ועל כן מבטלים הם זה את זה, אבל היתר בהיתר הרי הם כמין אחד ואינם מבטלים. והפרי מגדים [פתיחה להלכות תערובות ב א] הביין בדעת הר"ן שדוקא אם הם גם כן מין אחד, אבל כשהם מינים שונים, מן התורה מבטלים הם זה את זה, ורק מדרבנן החמירו שלא יבטלו, עיי"ש, ולכן תמה על זה ממה שמבואר בהמשך דברי הגמרא, דלרבנן אין עולין מבטלין זה את זה אפילו כשאינם ממין אחד. [ואולי היה אפשר לפרש בדברי הר"ן, שלרבנן עיקר הגדרת המינים תלוי רק בדינים, והיתר בהיתר אין מתבטל מן התורה אפילו כשהם משני מינים, ורק לענין דבר שיש לו מתירין אמר הר"ן שהוא חומרא מדרבנן, עיי"ש וצ"ע]. אולם הפרי מגדים שם כתב שמדברי רש"י נראה שהדין דעולין אין מבטלין נאמר רק בעולין על המזבח בלבד, [ואולי כוונתו לדברי רש"י כג ב ד"ה עולין הוא], ושלא כדעת הר"ן.

וכתב דנפקא מינה לענין חלב חיה [כלומר שנחלב מבהמה חיה], שנתערב ברוב של חלב שחוטה שאסור עם בשר רק מדרבנן, שלדעת הר"ן לא יהיה בטל ואם יבשלו התערובת עם בשר יהיה אסור הכל בהנאה, שהרי חלב בפני

75. הר"ן [נדרים נב א] מבאר שאין זה דין הנאמר רק בעולין, אלא כל שני דברים השווים